

λεως. "Όταν εισήλθομεν εἰς τὴν πρώτην φωτισμένην ὁδόν, μᾶς ἐπλησίασε καὶ ἀπέσπασε τὸν βραχίονα τῆς Κλάρας ἀπὸ τοῦ ἐδικοῦ μου. Ἦτον ἡ συγγενής, ἡ σύντροφος τῆς Κλάρας. Τότε ἐνόησα, ὅτι ἡ κόρη δὲν εἶχεν ἐξέλθει μόνη. . . ὅτι. . . — Καὶ ὁ Πασχάλης, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ καθίστατο βαθυηδὸν ἀσθενῆς καὶ ἀσθενεστέρα, ἐσιώπησεν ἐνταῦθα, ὡς σιωπᾶ τὸ ἀσθενὲς παιδίον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἱστορίας του, ἠδέως ἀποκοιμώμενον. Ὁ Πασχάλης δὲν ἀπεκοιμήθη, ἀλλ' ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν, οἱ ἐλαφροὶ σπασμοὶ τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, αἱ ἀνεπαίσθητοι συστολαὶ καὶ διαστολαὶ τῶν γειλέων αὐτοῦ, ἐμαρτύρουν προδήλως, ὅτι αἱ γλυκεῖαι συγκινήσεις τῆς συναντήσεως ἐκείνης παρήλαυνον ἔτι ἄπαξ πρὸ τῆς θλιβεραῦς αὐτοῦ ψυχῆς, ὡς ἐν ἡδυτάτῳ ὄνειρῳ.

— Ἦμην ὁ εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος! — Εἶπεν εἶτα, βαθέως ἀναστεναῖζας. — Ὁ εὐδαιμονέστατος καὶ συγχρόνως ὁ ἀθλιώτατος! . . . Ἐνόσφ εἶχον τὴν Κλάραν παρ' ἐμοί, ἐνόσφ τὴν ἔβλεπον, τὴν ἤκουον, ἤμην κυριευμένος ἀπὸ ἐν εἶδος γλυκειᾶς μέθης, μαγικῆς ἐκστάσεως. Ἦσθανόμην ἐμαυτὸν ἀλλότριον τοῦ κόσμου, ὑπεράνω τοῦ κόσμου. Δὲν ἐσκεπτόμην τοὺς διέποντας αὐτὸν ἠθικοὺς νόμους. Δὲν ἐφρόντιζα. Ἄλλ' ὅταν ἀπεχωρίσθην, ὅταν εὐρέθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου κατὰ μόνας, τότε ἐσυλλογίσθην τί ἐπραῖα, καὶ μοι ἐφάνη ὅτι ὄνειρευθεὶς ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Παραδείσου, ἀφυπνιζόμεν ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς Κολάσεως. Ἐκαστον φίλημα ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς παρθένου μοι παρίστατο τώρα, ὡς φρικτὴ ἱεροσουλία. Καὶ μόνη ἡ ἀνάμνησις τῆς περιπτύξεως αὐτῆς μὲ ἀπετέφρωνεν, ὡς ἡ φλόξ τὸ ἀπεξηραμένον φρύγανον! Ἦτον ὡς ἐὰν ἐθεθήλωσα τ' ἄγια, ἐμόλυνα τὰ ἱερά! — Ἐγὼ, ἁμαρτωλὸς καὶ ἀκάθαρτος! Πῶς θὰ μ' ἐμυσάττετο ἡ ἀγνή ἐκείνη κόρη, ἐὰν ἐγνώριζε μὲ τί ἄνθρωπον ἔχει νὰ κάμῃ! Καὶ ποῦ ἔμεινε λοιπὸν ἡ ἀνδρική μου ἀπόφασις νὰ μὴ ἀσεβήσω εἰς τὴν Κλάραν; Καὶ ποῦ ἔμεινεν ἡ ἠθική; Πρέπει νὰ ἐξομολογηθῶ! Πρέπει νὰ τῇ ἀποκαλύψω: Ὁ Ἔρωσ, ὃν νομίζει πρωτογενῆ καὶ πρωτότυπον, εἶναι βεβιασμένη ἀντιγραφὴ, εἶναι ἡ ἡχὴ μόνον τοῦ ἀληθινοῦ, ὅστις ἐσπαταλήθη ὅπου δὲν ἔπρεπε! — Καὶ ἐκάθησα λοιπὸν, καὶ ἔγραψα μίαν ἐπιστολήν, μίαν μακρὰν ἐπιστολήν. Καὶ τῇ τὰ εἶπον. Καὶ τῇ εἶπον τὸ διατί, καὶ τῇ ἔδωκα νὰ καταλάβῃ, ὅτι ἄνθρωπος ὡς ἐγὼ, οὐχὶ ἀγάπησεν ἦτον ἄξιος ἐκ μέρους τῆς, ἀλλὰ περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς. Ἄλλ' ὅταν ἐσφράγισα τὴν ἐπιστολήν, ἐνθυμήθην, ὅτι ἐλησρόνησα τὴν ψυχικὴν τῆς Κλάρας ἀγαθότητα, τὴν ἐπιεικειαν καὶ ἀνεξικακίαν τῆς ἀπείρου, τῆς παιδικῆς αὐτῆς καρδίας. Καὶ ἐσκέφθην ὅτι μεθ' ὅσα καὶ ἂν κατηγόρησα τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἡ Κλάρα θὰ μὲ συγχωρήσῃ. Χά-

ριν τοῦ πρὸς ἐμὲ ἔρωτός τῆς, θὰ μὲ συγχωρήσῃ. Καὶ ἂν μὲ συνεχώρει — Ὡ! ἂν μὲ συνεχώρει. — Ἀνάθεμα τὴν στιγμήν ποῦ μοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἀπάνθρωπος ἰδέα! — Ἐσυλλογίσθην, ὅτι, ἂν μὲ συνεχώρει, ἂν ἐξηκολούθει νὰ μὲ ἀγαπᾷ, ἐν γνώσει τῆς ἠθικῆς ἐκείνης ταπεινώσεώς μου, θὰ ἐγίνετο μέτοχος αὐτῆς, θὰ ἐξηυτελιζέτο καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα. Καὶ τότε τὸ ἰδανικὸν ἐκεῖνο ὕψος, ἐφ' οὗ μέχρι τοῦδε τόσον εὐλαβῶς προσητένιζον τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας μου, θὰ ἐξέλιπεν. Ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρωσ μου θὰ ἐμειοῦτο! — Καὶ ἐξέσχισα τὴν ἐπιστολήν! Καὶ τὴν ἔκαυσα! !

[Ἐπιτεταὶ συνέχεια].

G. M. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὰ Χριστούγεννα ἐν Γαλλίᾳ. — Παραγωγή τῆς λέξεως Νοῆλ. — Πρώτη καθιέρωσις τῆς ἑορτῆς τῆς γεννήσεως. — Προσδιορισμὸς τῆς 25 Δεκεμβρίου ὡς ἡμερομηνίας τῆς γεννήσεως. — Λόγοι ἀγαθόντες εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς χρονολογίας ταύτης. — Ἡ ἐν Ῥώμῃ πανηγυρις natalis dies τῶν αὐτοκρατόρων μεταπραπέσα ἐντελῶς εἰς πανηγυριν τῶν Χριστουγέννων. — Ἡ διὰ σκηνηκῶν παραστάσεων ἱεροτελεστία τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεσαιῶνος. — Ἐθίμα καὶ ἔξεις ὑπάρχουσαι σήμερον κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Νοῆλ ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. — Ἡ παραμονὴ τοῦ νέου ἔτους καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ἀθύρματα. — Ἡ βιομηχανία τῶν ἀθυμάτων ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ. — Νέα ἠλεκτροκίνητα καὶ ἠλεκτροφῶτα τοῦ Gustave Trouvé ἀθύρματα καὶ ἀδαμάντινα κοσμήματα.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων, ὡς πάντοτε, ἑώρτασε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὰ Χριστούγεννα ἐν μέσῳ μεγίστης καὶ γενικῆς εὐθυμίας.

Νοῆλ οὐ μόνον ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀπάσῃ τῇ Γαλλίᾳ εἶναι μία τῶν μεγαλειτέρων ἑορτῶν ἢ μᾶλλον ἡ μεγαλειτέρα τοῦ ἔτους. Ἡ λέξις Νοῆλ περικλείει τὴν χαρὰν τῶν παιδίων, τὴν εὐθυμίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις τῶν νέων, τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὰς συγκινήτικὰς τῶν γερόντων ἀναμνήσεις, τὴν ἀγαλλίασιν τέλος καὶ εὐφροσύνην τῆς οἰκογενείας.

*
* *

Παρ' ἡμῖν ἡ ἑορτὴ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ δὲν διετήρησε τὴν αὐτὴν ἔξοχον σημασίαν, ἢν παρὰ τοῖς δυτικοῖς. Ἡμεῖς ἔχομεν παρομοίαν δημοτελεῖ ἑορτὴν περίπου τὴν Ἀνάστασιν. Παρὰ δυτικοῖς ὅμως ἡ ἑορτὴ αὕτη, ἥτις παρ' ἡμῖν διέρχεται ἐν θρησκευτικῇ εὐλαβείᾳ καὶ γαλήνῃ, εἶναι ἡ μεγαλειτέρα, ἡ σπουδαιότερα τῆς θρησκείας αὐτῶν.

Ἄλλοτε δὲ εἶχε τοσαύτην σημασίαν, καὶ τοιαύτη χαρὰ καὶ διασκεδάσις τοῦ λαοῦ ἐν αὐτῇ περιεκλείετο, ὥστε ἡ λέξις Νοῆλ κατήντησε νὰ

φέρηται ἀνά τὸ στόμα ὡς εὐτυχῆς ἀναφώνησις, δι' ἧς ἐγένετο δεκτὸν πᾶν αἴσιον συμβᾶν, πᾶσα εὐνοία ἀπροσδόκητος τῆς τύχης. Διὰ τῆς ἀναφωνήσεως δὲ τῆς λέξεως *Noël* ἔτι ἐν Γαλλίᾳ ὁ λαὸς ὑπεδέχετο θριαμβευτικῶς τοὺς ἐπανακάμπτοντας εἰς τὴν ἐστίαν αὐτῶν προνομιοῦχους βασιλεῖς ἢ στρατηγούς των. Σήμερον ἐξέλιπε μὲν ἡ συνήθεια αὕτη, διατηροῦνται ὅμως ἐν ἀπάσῃ τῇ ζωηρότητι αὐτῶν αἱ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τῆς γεννήσεως διαχύσεις τοῦ λαοῦ καὶ διασκεδάσεις τῶν οικογενειῶν.

*
* *

Ἡ λέξις *Noël* κατὰ τοὺς πλείστους φιλολογοῦντας προήλθεν ἐκ τῆς *Emmanuel*, λέξεως ἐβραϊκῆς σημαίνουσας ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς ἐορτῆς ταύτης εἶναι σκοτεινὴ. Ἐν τούτοις, λέγεται, ὅτι πρῶτος ὁ πάπας Τελεσφόρος, ὁ ἀποθανὼν τῷ 138 μ. Χ. ἔτος καθιέρωσεν αὐτήν.

Οὐχ ἦττον, ὅπως καὶ ἂν ἦ, ἡ ἐορτὴ ἀπαξ καθιερωθεῖσα ἐγένετο προθύμως ἀσπαστὴ ὑπὸ παντός τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ ἤρξατο νὰ ἐορτάζηται μετὰ μεγάλης πομπῆς, πλην οὐχὶ πανταχοῦ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν, καθ' ὅσον αὕτη οὐδόλωσ παρ' οὐδενὸς εἶχεν ὀρίσθῃ, μὴ ἀναφερομένου τινὸς σχετικοῦ πρὸς αὐτὴν εἴτε ἐν τῇ παλαιᾷ, εἴτε ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ.

Οὕτω δὲ ἐν Ἀνατολῇ, ἀλλαχοῦ μὲν ἐορτάζετο κατὰ μῆνα Ἰανουάριον συγχυζομένη πρὸς τὴν ἐορτὴν τῶν Ἐπιφανειῶν, ἀλλαχοῦ δὲ κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον ἢ Μάιον, καθ' ἣν ἐποχὴν δηλαδὴ ἡ φύσις μυροβόλος ἦνθει καὶ ἐζωογονεῖτο.

*
* *

Κατὰ τὸν δ' αἰῶνα ὅμως — ὡς ἀναφέρει Ἰωάννης ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας εἰς ἐπιστολὴν του τινὰ ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, — πρῶτος ὁ ἅγιος Ἱεροσολύμων Κύριλλος ὑπεκίνησε τὸ ζήτημα τῆς ἡμερομηνίας δι' ἐπιστολῆς του ἀπευθυνθείσης πρὸς τὸν πάπαν Ἰούλιον Α', ὅστις ἐκαιοποίησεν ἐκ τούτου ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς πάντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς φιλολογοῦντας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν τε Ἀνατολῇ καὶ Δύσει προσκαλῶν αὐτούς, ὅπως ἐρευνήσωσι καὶ ὀρίσωσιν, εἰ δυνατόν, τὴν ἀληθῆ τῆς γεννήσεως ἡμέραν.

Ἐκ τῆς παπικῆς ταύτης λοιπὸν ἐπιστολῆς τότε διὰ κοινῆς συνεννοήσεως προέκυψεν ἡ ἡμερομηνία τῆς 25 Δεκεμβρίου, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἀθαιρέτως, καθ' ὅσον οὐδαμοῦ ἐν τῇ Γραφῇ ἀναφέρεται, ὡς ἔσθημεν εἰπόντες, ἡ ὑποδεικνύεται οὔτε ἡ ἡμέρα, οὔτε ὁ μῆν τῆς γεννήσεως, ἐξ οὗ κατόπιν ὁρμώμενοι διάφοροι ἀμφισβήτησαν τὴν χρονολογίαν ταύτην, οὐχὶ ὅμως μετ' ἐπιμονῆς ἢ ἀποτελέσματος τινός.

*
* *

Ἐν τούτοις ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους, ἐφ' ὧν, ὡς λέγεται, στηριζόμενοι οἱ φιλολογοῦντες τότε, ὤρισαν τὴν νύκτα τῆς 24 πρὸς τὴν 25 Δεκεμβρίου.

Κατὰ πρῶτον ἐζητήθη ἡ ἡμερομηνία τῆς γεννήσεως τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Κατὰ τὴν παλαιὰν Γραφήν, ὁ μέγας ἱερεὺς τῶν Ἑβραίων ἀπαξ μόνον τοῦ ἔτους εἰσῆρχετο εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἐξιλασμοῦ, ἧτις ἦτο ἡ τετάρτη μεγάλη ἐορτὴ ἡ ἐγκατασταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μωυσέως. Ἡ ἐορτὴ δὲ αὕτη ἐτελεῖτο τὴν 10ην ἡμέραν τοῦ ἐβδόμου Ἰουδαϊκοῦ μηνός, ὅστις περίπου συμπίπτει πρὸς τὸν ἡμέτερον Σεπτέμβριον μῆνα.

Ὁ Ζαχαρίας λοιπὸν ὁ πατὴρ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὅστις ἦτο μέγας ἱερεὺς, μετὰ τὴν τέλει τῆς μεγάλης ταύτης ἐορτῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἐρευνητῶν, τὴν 24 Σεπτεμβρίου πλήρης εὐχαριστήσεως καὶ εὐτυχίας ἐπανευρίσκων τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἐλισάβετ, μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ ὑψίστου τῶν ἱερῶν καθηκόντων αὐτοῦ κατὰ τὴν μεγάλην ἐορτὴν τοῦ ἔτους.

Ἡ οικογενειακὴ δὲ αὕτη εὐτυχία κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην παρήγαγε τὸν καρπὸν αὐτῆς, ἦτοι τὴν σύλληψιν τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου. Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ ὑποθετικοῦ ὅπως γεγονόςτος εὐρέθη ἡ γέννησις τοῦ Ἰωάννου μετὰ 9 μῆνας, ἦτοι τὴν 24 Ἰουνίου.

*
* *

Ἦδη λοιπὸν θεθείσης ὁπωσδήποτε τῆς ἡμερομηνίας τῆς συλλήψεως καὶ γεννήσεως τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, εὐκόλος ἦτο ὁ προσδιορισμὸς καὶ τῆς ἡμέρας τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὅσον γνωστὸν ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὅτι, ὅτε ὁ Ἄγγελος πρωτοστάτης παρέστη πρὸ τῆς Παρθένου Μαρίας, ὅπως εὐαγγελίσῃ αὐτὴν καὶ ἀναγγεῖλῃ τὴν μετ' ὀλίγον διὰ τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος σύλληψιν τοῦ θεοῦ παιδός, ἦτο τότε «ὁ ἔκτος μῆν τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς Ἐλισάβετ», ἦτοι περὶ τὸν μῆνα Μάρτιον, ὅτε ἀναγινώσκονται ἐπ' ἐκκλησίαις, ὡς γνωστὸν, καὶ οἱ εὐαγγελισμοὶ τῆς Θεοτόκου.

Ἐκ τούτου λοιπὸν ὁρμώμενοι, ὅτι μεταξὺ τῆς συλλήψεως τοῦ Προδρόμου καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρχε διάστημα χρόνου 6 μηνῶν, ὤρισαν τὴν 25 Μαρτίου, ὡς ἡμέραν τῆς συλλήψεως (ἐξ οὗ ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) καὶ μετὰ 9 ἀκριβῶς κατόπιν μῆνας, ἦτοι τὴν 25 Δεκεμβρίου, ὡς ἡμέραν τῆς γεννήσεως.

Ὁ τοιουτότροπος προσδιορισμὸς τῆς γεννήσεως ἔτι ὑποστηρίζεται καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξῆς δεδομένου. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Πρόδρομος Ἰω-

άννης ὀμιλῶν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπεν· «πρέπει αὐτὸς ν' αὐξάνη καὶ ἐγὼ νὰ σμικρύνωμαι», τοῦθ' ὅπερ ἐξηγήθη ὅτι ὑπαινίσσεται τὴν περιεργὸν σύμπτωσιν τῆς ἐποχῆς τῶν γεννήσεων αὐτῶν, ἤτοι τὴν τοῦ Προδρόμου, συμβῆσαν καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ἥλιος ἄρχεται νὰ στρέφεται πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἐπομένως ὁ χρόνος τῆς ἡμέρας βαίνει σμικρυνόμενος, καὶ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἄρχεται νὰ συμβαίη τὸ ἐναντίον.

* *

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ὡς εἶπομεν, ἐγένετο ἡ ἐορτὴ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν καὶ ἀμέσως ἔλαβε τὸν δημοτελεῖ χαρακτῆρα αὐτῆς, εἰς ὃν τάχιστα ἀνεμίχθησαν κατὰ τόπους καὶ διάφοροι παραδόσεις καὶ ἔθιμα, ἐξαρτώμενα ἐν μέρει καὶ ἐκ τῶν δημοτελῶν ἐορτῶν τῶν τελευμένων πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ¹.

Ἐν Ῥώμῃ καὶ πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπανηγυρίζετο δημοτελεστάτα ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τῶν αὐτοκρατόρων αὐτῆς· ἦτο ἡ μεγαλύτερα τῶν ἐορτῶν αὐτῆ, καλουμένη *natalis dies* ἢ *natalitium*.

Ἐννοεῖται λοιπὸν ὅποια κατόπιν πανηγυρις ἐπεφυλάσσετο ἐκεῖ διὰ τὴν γέννησιν τοῦ θεανθρώπου Χριστοῦ. Τὰ Χριστούγεννα ἀπερρόφησαν τὴν *natalis dies*, ἢ μάλλον ὑποκατέστησαν τὰυτὴν καθ' ὀλοκληρίαν, καθ' ὅσον ἤδη τὰ ἐκκλησιαστικὰ καλενδάρια ἐσημείουν τὴν ἐορτὴν ταύτην διὰ τῆς αὐτῆς λατινικῆς ὀνομασίας *natalis dies*.

Οὕτω δὲ ἡ ἐορτὴ τοῦ Χριστοῦ ἐπανηγυρίζετο διὰ μεγάλης δημοτελεστίας καὶ πομπῆς, πανδήμου εὐθυμίας, παιγνίων, συμποσίων καὶ πλήθους παρομοίων διασκεδάσεων. Ἐκτοτε δὲ καθιερώθησαν καὶ τὰ ἄσματα τῶν Χριστουγέντων, τοῦ βωμάκιου λαοῦ ψάλλοντος γεγυυία τῆ φωνῆ κατὰ τὴν ἱεροτελεστίαν τῆς ἐορτῆς ταύτης ἄσματα ἀφηγούμενα τὰ κατὰ τὴν θεϊαν γέννησιν, ἅτινα ἀπεκάλουν *χαράς βωήν*.

* *

Ἐν ἀπάσῃ τῇ Δύσει καὶ ἰδίᾳ τῇ Ἰσπανίᾳ, μετ' ὀλίγον ἡ ἐορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο κατὰ περιεργὸν ὅλως τρόπον. Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ τὴν ἱεουργίαν πρόσωπα ἐξησκημένα ὑπεδύοντο καὶ ὑπεκρίνοντο τὰ διάφορα κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ λαβόντα χώραν γεγονότα καὶ ἀπήγγελλον διαφόρους εὐλαβεῖς συνθέσεις πρὸ τῆς κατεσκευασμένης φάτνης, ἐνθα ἐθεατο ἀποτεθειμένον νεογέννητον παιδίον παριστῶν τὸν Ἰησοῦν βρέφος.

1. Ὁ Βολταῖρος ἐν τῷ Φιλολογικῷ λεξικῷ αὐτοῦ καὶ ὁ Peyrat ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Ἰησοῦ θεωροῦσι τὴν ἐορτὴν τῆς γεννήσεως ὡς καθαρὰν ἀντικατάστασιν τῆς ἐορτῆς τῶν ἀρχαίων, τῶν Κρονίων, ἧτις κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν τοῦ ἔτους ἐπανηγυρίζετο.

Πλὴν αἱ ἐν ἀρχῇ μετὰ κατανύξεως καὶ εὐλαβεῖς τελούμεναι αὐταὶ σκηναὶ παραστάσεις παρεξέτραπήσαν καὶ ἠνάγκασαν τοὺς ἐκκλησιαστικούς ποιμένας αὐστηρῶς ν' ἀπαγορεύσωσι τοῦ λοιποῦ τὰς τοιαύτας ἱερὰς λειτουργίας.

Ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὰς ἀπαγορεύσεις ταύτας, αἱ παραστάσεις ἐξηκολούθησαν εἰς τινα μέρη μετὰ ἐντάσεως μάλιστα κωμικῆς.

Δὲν παρήλθεν οὐδὲ εἰς αἰὼν, ὅτε, ἀναφέρεται, ἐν τινι τῆς Ἰσπανίας πόλει παριστάνετο ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκκλησίας ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ, ὅσον δύναται τις νὰ φαντασθῆ κωμικώτερον, ὑπὸ προσώπων φερόντων ἐνδύματα καὶ προσωπεῖα λίαν παράδοξα, ὧν προηγούντο μουσικὰ ὄργανα, τετράχορδα, κιθάραι, κύμβαλα, τύμπανα κλπ. Εἰς ταῦτα δὲ εἶπαντο νεάνιδες φέρουσαι ἐν χερσὶ λαμπάδας ἀνημμένας, αἵτινες ἐν κατάλληλῳ ὄρα ἐτέλουν τὸν ἱερὸν χορὸν ἄδουσαι παιήματα βουκολικὰ ἢ εἰδύλλια ποιημενικὰ, ἐν μεγίστῃ ἀφελείᾳ συντεθειμένα εἰς τιμὴν τῆς γεννήσεως.

* *

Ταῦτα πάντα σήμερον διὰ τῶν ἐπιμόνων προσπαθειῶν τῆς ἐκκλησίας κατηργήθησαν, οὐχ ἥττον παρέμεινεν ἡ ἀγρυπνία, ἡ εὐθυμος αὕτη δημοτικὴ τελετὴ, καθ' ἅπασαν τὴν νύκτα τῆς γεννήσεως, καὶ σὺν ταύτῃ πλήθους ἄλλων περιεργῶν ἕξεων.

Πολλοχοῦ, ἐν ταῖς ἐξοχαῖς ἰδίως τῆς Γαλλίας, καθ' ἅπασαν τὴν ἱερὰν νύκτα διατηρεῖται ἐν τῇ ἐστίᾳ τὸ πῦρ ἄσβεστον διὰ κορμοῦ ξύλου παχέος, ἐφ' οὗ, μετὰ τὴν ἐπόνοδον ἐκ τῆς ἱεουργίας τοῦ μεσονυκτίου καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ παράθεσιν τῆς τραπέζης, ἐπιχέουσι ὀλίγον οἶνον ἐπικαλούμενοι τὴν εὐλογίαν τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἐπὶ τῆς οἰκίας, τῆς οἰκογενείας, τῶν ταξιδιωτῶν καὶ παντὸς ἐν γένει δυστυχοῦντος.

Ἐν τῇ βορείῳ δὲ Γαλλίᾳ τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐορτὴ τῶν παιδίων. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅστις ἔλαβε ταῦτα εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ὑπεσχέθη αὐτοῖς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, δὲν λησμονεῖ τοὺς ἀθῶους φίλους του καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ ἔτους.

— Ἄν ἦσθε φρόνιμα παιδία, λέγει ἡ φιλόστοργος μήτηρ πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς, ὁ Χριστὸς θὰ καταβῆ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ἵνα ἴδῃ χρυσο σύγνεφο καὶ θὰ σὰς φέρῃ παιγνίδια καὶ ζαχαρωτὰ.

Τὰ δὲ παιδία ἄφ' ἐσπέρας μετ' ἀνυπομονησίας καὶ κρουφῆς χαρᾶς ἀπιθέτουσι παρὰ τὴν ἐστίαν τὰ ὑποδήματα αὐτῶν, ὅπως τὴν πρωίαν περισυλλέξωσιν ὅσα ἀθύρματα ἢ σαζαρωτὰ τραγήματα ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν νύ-

κατα ἐλθὼν ἐναπέθηκε ... διὰ τῆς χειρὸς τῶν γονέων.

Ἐν Γερμανίᾳ καὶ Σουηδίᾳ ἐν ἀπάσαις ταῖς οἰκογενεαῖς κατασκευάζεται μετὰ χαρᾶς τὸ δένδρον τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ καὶ ἐν Ἀθήναις εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς αὐτοῦ εὐγενεοῦς Γερμανικῆς ἀποικίας. Τὸ δένδρον τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἰδίως μέγας κλάδος ἐλάτης χλοερὸς, τεθειμένος στερεῶς ἐπὶ σταυροειδοῦς βάσεως ἢ τραπέζης ἀπλῆς, καὶ κατάφορτος ἐκ σακχαρικών, μῆλων ἐπιχρύσων, ἀθυρμάτων καὶ λοιπῶν δώρων, ἅτινα εἰσὶ προωρισμένα ὑπὸ τῆς οἰκοδεσποίνης διὰ τοὺς προσκεκλημένους καὶ πρὸ πάντων διὰ τὰ παιδιά. Ἐπὶ τῶν κλάδων τοῦ δένδρου καίουσι κηρία εἰς ἀνάμνησιν ἀναμφιβόλως τοῦ οὐρανοῦ φωτός, ὅπερ ἐκ τῆς φάτνης τῆς Βηθλεὲμ διεσπάρη εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην.

Πολλοὶ τὸ δένδρον τοῦτο τοῦ Χριστοῦ οὕτως ἐστολισμένον καλύπτουσι ἀφανῶς διὰ ψευδοῦς θήκης ἐν εἰδει κιβωτίου, ἣν ἀνοίγεται αἰφνης, καθ' ἣν στιγμὴν οὐδόλως ἀναμένεται τοῦτο, ὅπως προξενήσωσιν εἰς τὰ παιδιά τὴν ἐκπληξιν καὶ χαρὰν τοῦ αἰφνιδίου θεάματος καὶ ὅπως ἀποδώσωσιν ἰδέαν θείας τοῦ δένδρου προελεύσεως.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἑορτὴ ἔχει τὸν ἀληθῆ οἰκογενειακὸν χαρακτῆρα οὕσα ταῦτοχρόνως καὶ ἡ μεγαλειτέρα τῆς θρησκείας ἑορτὴ καλουμένη *Cristmas* (= ἱερωργία τοῦ Χριστοῦ). Εἶνε δὲ περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν ἔτι ὅποια καταπληκτικὴ κατανάλωσις γίνεται, ἐκ παλαιᾶς συνηθείας, χηνῶν, ἰνδικῶν ὀρνίθων καὶ τῆς παροιμιώδους *ποιδίγγας*, κατασκευαζομένης διὰ πολυπλόκου καὶ μακρᾶς ἐργασίας ἐκ ψυχρὸς ἄρτου ἢ ἀλεύρων, μυελοῦ βοῶν, κορινθιακῆς σταφίδος καὶ ἄλλων πολλῶν οὐσιῶν.

*
*
*

Ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων μικρὸν ἀπέχει ἡ πανήγυρις τῆς παραμονῆς τοῦ νέου ἔτους· δύο αὗται ἑορταὶ ἐπίσημοι τῶν παιδιῶν καὶ ἐποχῆ προσοδοφόρος τῶν κατασκευαστῶν τῶν διαφόρων ἀθυρμάτων.

Ἡ κατασκευὴ τῶν ἀθυρμάτων αὐτῶν διατηρεῖ εὐρὴν κλάδον βιομηχανίας ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἰδίᾳ ἐν Παρισίοις.

Καὶ τί δὲν παράγεται ἐν τῇ βιομηχανίᾳ ταύτῃ! Τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου σχετικόν, τῆς φύσεως, τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου παρωδεῖται ἐν αὐτῇ, ἐξέρχεται ἐν μικρῷ διὰ τὰ παιδιά. Πλαγγῶνες, ἀνδρείκελα κηρόπλαστα ἢ ξύλινα, ναννία κρίζοντα, λιλλιπουτιανοὶ στρατοὶ πολυάριθμοι δημιουργούμενοι ἐκ μολύβδου καὶ λευκοσιδήρου, προσβάλλοντες καὶ κυριεύοντες ἐξ ἐφόδου ὄχρα φρούρια ἐκ ξύλου χρωματιστοῦ, τύμπανα, σάλπιγγες, ἠχώδεις καὶ ἐκκωφαίνουσαι ρυκάναι, ἵπποι ξύλινοι, κόνικλοι καὶ διά-

φορα ζῶα ἐν μικρῷ διὰ καταλλήλων μηχανισμῶν βληγόμενα καὶ ὑπερπεληρωμένα πιτύρων· σιδηρόδρομοι, μηχανικὰ ἀτμόπλοια, ἀερόστατα, καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ ἐφευρέσεις καὶ τὰ μηχανήματα ἐφ' οἷς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καυχᾶται, ἔχουσι τὰ ἀντίγραφα αὐτῶν ἐν τῇ πληθύνι ταύτῃ τοῦ μικρογραφικοῦ κόσμου.

*
*
*

Ἡ βιομηχανία, εἰπομεν, τῶν ἀθυρμάτων τούτων εἶναι εὐρυτάτη, καὶ ὅπως λάβητε ἰδέαν τινὰ αὐτῆς ἀσθενῆ, ἀναφέρωμεν τινὰς πληροφορίας.

Οἱ ἐκ λευκοσιδήρου στρατιῶται, οἵτινες κατὰ πρῶτον κατασκευάσθησαν ἐν Γερμανίᾳ, ἐξέρχονται κατὰ πολλὰς χιλιάδας ἐκ τῶν διαφόρων ἐργοστασίων· ἐν μόνον τοιοῦτο ἐργοστάσιον ἐν *Marais* τῆς Γαλλίας κατασκευάζει κατ' ἔτος 5 ἑκατομμύρια, ποσὸν δηλαδὴ περίπου ἀνάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατῶν ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης. Ἐτερον δ' ἐργοστάσιον ἐν *Belleville* τῶν Παρισίων ἐπασχολεῖ 200 ἐργάτας καθ' ἡμέραν!

Ἵπολογίσατε ἤδη κατὰ προσέγγισιν τὸν παραγόμενον ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀθυρμάτων ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ὑπαρχόντων ἐν Γαλλίᾳ καὶ λοιπῇ Εὐρώπῃ ἐργοστασίων! . .

*
*
*

Ὁ λευκοσίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος μετὰ τὸ ξύλον εἶναι ἡ σπουδαιότερα ὕλη, ἐξ ἧς κατασκευάζονται πλεῖστα τῶν ἀθυρμάτων. Τὸ μεγαλειότερον δὲ μέρος τοῦ λευκοσιδήρου τοῦ χρησιμεύοντος εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν μεταλλικῶν ἀθυρμάτων, οἷον στρατιωτῶν, πυροβόλων, ὄπλων, ἀτμομηχανῶν, ἀτμαμαζῶν καὶ ἀμαξοστοιχιῶν πλήρων ὁδοιπόρων κλπ. κλπ. προσέρχεται ἐκ πηγῆς ὀλίγου περιέργου. Ὁ λευκοσίδηρος οὗτος διέρχεται διὰ τῆς τραπέζης τῶν οἰκογενειῶν τῶν μεγαλοπόλων ὑπὸ τὴν μορφήν κυτίων σαρδελῶν ἢ ἄλλων διατηρουμένων τροφῶν, ἅτινα ἐκεῖθεν περισυνάγονται ὑπὸ τῶν ῥακοςυλλεκτῶν, ὅπως περιέλθωσιν εἰς τὴν κυριότητα τῶν ἐργοστασίων τῶν ἀθυρμάτων.

Ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τούτοις αἱ θῆκαι αὐταὶ τίθενται ἐπὶ πυρᾶς ἐκ ρυκανισμάτων ξύλων, ἔνθα τὸ ἐχέκολλον μίγμα τὸ συνδέον τὰς παρειὰς τῶν κυτίων τήκεται· τὰ ἐκ λευκοσιδήρου ἐλάσματα τῶν κυτίων οὕτω ἀποκολλῶνται, καὶ ταῦτα μὲν παραδίδονται πρὸς τοὺς πολυαριθμοὺς ἐργάτας τοῦ ἐργοστασίου εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἀθυρμάτων, τὸ δὲ ταχὲν ἐχέκολλον μίγμα περισυλλεγὲν ἐπιμελέστατα χρησιμεύει εἰς τὸν σχηματισμὸν νέων βόλων κασσιτέρου, οἵτινες παραδίδονται μεταπωλούμενοι εἰς τοὺς φανοποιοὺς κλπ.

*
**

Προκειμένου δὲ περὶ ἀθυρμάτων ποιήσωμεν ἐνταῦθα μνειάν καὶ τοῦ νέου ὄλως εἶδους ἀθυρμάτων καὶ κοσμημάτων τῆς ἐποχῆς, περὶ τῶν ὁποίων τοσοῦτος θόρυβος ἐνταῦθα σήμερον γίνεται.

Οἱ ἀναγκῶστα ἡμῶν γνωρίζουσιν ἤδη ἐκ προηγουμένων χρονικῶν μας τὰ ἠλεκτροκίνητα κοσμήματα τοῦ εὐφρεστάτου Γάλλου κατασκευαστοῦ ἠλεκτρικῶν μηχανημάτων Gustave Trouné, ὡς καὶ τὴν μικροσκοπικὴν ἠλεκτρικὴν λυχνίαν Ἀμερικανοῦ ἠλεκτρολόγου, ἣν ἐφήρμοσε πρό τινος εἰς καρφίδα λαίμοδέτου.

Σήμερον ἡ ἠλεκτρικὴ κοσμηματοποιία, χάρις εἰς τὸ γόνιμον πνεῦμα τοῦ Trouné τοῦ ἔχοντος ὡς σύμβολον αὐτοῦ τὴν ἑλληνικὴν λέξιν «εὐρηκα», ἔλαβε λαμπρὰν καὶ ἀνέλπιστον ἀνάπτυξιν.

Ἡ ἠλεκτρικὴ λυχνία, ἣν ἐσχάτως περιεγράψαμεν, ὅτι ὀλίγας μόνον τροποποιήσεις ἀναμένει, ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν πάγκοιτον οἰκιακὴν χρῆσιν, ἐποίησεν ἤδη τὴν εἰσοδὸν τῆς θριαμβευτικῆς εἰς τὴν κοσμηματοποιίαν.

*
**

Οἱ Παρισίνοι ἀπὸ τινος θαυμάζουσιν ἀπὸ τῆς σκηναῖς τοῦ πρωτίστου αὐτῶν θεάτρου τοῦ *Melodramatique* (Opéra) τὸ ὥραϊον καὶ λαμπρὸν τοῦτο εἶδος τῶν κοσμημάτων, ἅτινα ἐτιτλοφορήθησαν ἠλεκτρόφωτοι πολύτιμοι λίθοι συνιστάμενοι ἐξ ἀπλοῦ κρυστάλλου καὶ μιᾶς μικροσκοπικῆς ἠλεκτρικῆς λυχνίας.

Φαντασθῆτε λίθους συνιστάμενους ἐκ καθαροῦ κρυστάλλου κατασκευασμένου κατὰ τὴν πολυεδρικὴν μορφήν τῶν τιμαλφῶν λίθων, ὅπισθεν δὲ αὐτῶν ἐνεργοῦσαν μικροσκοπικὴν ἠλεκτρικὴν λυχνίαν, παρέχουσαν οὕτω αὐταῖς τὴν ζωηρὰν λάμψιν τοῦ ὥραιότερου ἀδάμαντος.

Ἀνολόγως δὲ τῆς χρώσεως τοῦ κρυστάλλου εἰς ἐρυθρὸν, κυανοῦν, πράσινον, ἰσθες, κίτρινον χρῶμα ἀπολαμβάνονται αἱ ἐθαμβοῦσαι λάμψεις τῶν ρουβίνων, σαρφαίρων, σμαράγδων, ἀμεθύστων, τοπαζίων ἢ ἄλλων μεγάλων τιμίων λίθων, ὧν αἱ πολύχροοι εἰς τὰ περίεξ ἐκπεμπόμεναι λάμψεις ἐθαμβοῦσι τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἡδη ἀρμολόμενοι οἱ λίθοι οὗτοι εἰς καρφίδας οἰαζέθησαν τῶν λαίμοδων, τῆς κεφαλῆς κλπ. εἰς διαδήματα, περιδέροια, ψέλλια, ζώνες, εἰς σφαιροειδεῖς κεφαλὰς βακτηριῶν κλπ. κλπ. παρέχουσι θαυμαστὸν θέαμα καὶ φαντασιῶδες ἀπαστραπτόντων ἀδαμάντων.

*
**

Ἐκ τῶν πολυτίμων δὲ ἀπαστραπτόντων τούτων λίθων εἰσὶ κεκοσμημένοι αἱ πρωτεύουσαι ὄρχηστρίδες ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ ἐν Παρισίαις *Melodramatique*, κατὰ τι νεωστὶ ἀναβίβασθὲν ἐπὶ

τῆς σκηναῖς μουσικὸν ἔργον. Οὕτως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσι διαδήμα μεγαλοπρεπῆς μετὰ πλείστων φωτοβόλων ἀδαμάντων, περὶ τὸν τραχηλὸν δ' ἐπίσης στρεπτόν, ὡς καὶ περὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἐπιθωρακίου· ἔτι δὲ περὶ τὴν ὀσφὺν ζώνην πλατεῖαν πεποικιλμένην ἐπίσης ὑπὸ ἀπαστραπτόντων τιμίων ἠλεκτρικῶν λίθων.

Ἄπαντες οἱ πολύχρωμοι οὗτοι ἀδάμαντες ἐξακοντίζουσι τὰς ζωηρὰς αὐτῶν λάμψεις, ἅμα ὡς ἐλατήριον τι θέσῃ εἰς ἐνέργειαν μικρὰν κεκρυμμένην ἠλεκτρικὴν στήλην. Ἡ ὄρχηστρίς παραχορῆμα φαίνεται ὡσεὶ σελαγιζομένη ἐν ἀκτινοβολοῦσῃ αἴγλῃ καθ' ὅσον δὲ αἱ κινήσεις αὐτῆς εἰσὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ταχέαι αἱ φωτοβόλοι ἀκτίνες, αἵτινες μεταβάλλουσιν ἐκάστην στιγμὴν διευθύνουσιν καὶ χροιάν διασταυροῦνται, συνδυάζονται, συναντῶνται καὶ συνθραύονται αἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ, παράγουσαι μαγικὴν συμβολὴν καὶ σύγκρουσιν φωτός, ὅπερ θὰ ἐφθόνην καὶ αὐτὰ τὰ πρόσωπα τῶν ὑπερφυῶν μύθων τῆς Χαλιμάς, τὰ δρῶντα ἐν μέσῳ φαντασιώδους πλούτου πολυτίμων λίθων.

*
**

Ὁ φωτισμὸς τῶν ἠλεκτρικῶν τούτων κοσμημάτων τελεῖται, ὡς ἀναφέραμεν ἀνωτέρω, ὑπὸ ἠλεκτρικῆς λυχνίας, ἐνεργοῦσης δι' ἠλεκτρικῆς στήλης λίαν μικρᾶς, θετιμμένης ἐν τινι θυλακίῳ ἢ πτυχῇ τοῦ ἐνδύματος καὶ συγκοινωνούσης δι' ἀφανῶν ἐπίσης λεπτῶν χαλκίων συρμάτων, περιβεβλημένων δι' ἀπομονωτῆρος μεταξῆς.

Ἡ ἠλεκτρικὴ αὕτη στήλη — ἣν εὐγενέστατα προσεφέρθη ὁ ἐφευρετὴς Trouné καὶ ἐπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις τῆς κατασκευῆς αὐτῆς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις ἀποτελέσμασι τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, — συνήθως ἔχει μῆκος 7—12 ἑκατοστόμετρα, πλάτος δὲ 4—5 καὶ πάχος ἐπίσης 4—5 ε. μ. δηλαδή ἔχει τὸν ὄγκον περίπου συνήθους σιγαροθήκης.

Αἱ μικρότεροι τῶν στηλῶν τούτων λειτουργοῦσι μόνον ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν· ἄλλαι δὲ μεγαλύτεραι δύνανται νὰ ἐνεργήσωσι πλέον τῶν 2 ὥρῶν κατὰ συνέχειαν.

Ἡ ἠλεκτρικὴ αὕτη στήλη συνίσταται ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον στοιχείων ἐκ ψευδαργύρου καὶ ἀνθρακὸς ἐμβυθιζομένων κατὰ βούλησιν, ἐντὸς διαλύσεως ὑπερκεκορσεμένης διττοχρωμικοῦ κάλειος. Ἡ θήκη αὐτῆς περιβάλλεται ὑπὸ διπλοῦ σάκκου γούττα-πέρκης ὅπως κάλλιον ἐξασφαλισθῇ πᾶσα οἰαδήποτε ἔκχυσις τῆς διαλύσεως ἐπὶ τὰ ἐνδύματα τοῦ ἀτόμου τοῦ φέροντος ταύτην.

Ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ φέροντος ἀτόμου, καθ' ὅσον δι' ἰδίου καὶ ραδίως προσοῦτο ἐλατήριον ὁ ψευδαργύρος καὶ ὁ ἀνθραξ, οἵτινες συνήθως, ἵνα μὴ κατασφύωνται ὄψεσιν, εὐρηνται ἐκτὸς τῆς διαλύ-

σως τοῦ διττοχρωμικοῦ κάλεος, ἐμβυθίζονται ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ καὶ ἡ στήλη παρευθὺς ἐνεργεῖ, ἀναφλέγεται δὲ ἡ ἠλεκτρικὴ λυχνία καὶ οἱ πολῦτιμοι ἠλεκτρικῶς λίθοι ἐκπέμπουσι τὰς ζωηράς καὶ ἐκθαμβούσας ἀκτῖνας αὐτῶν.

* *

Εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ θαυμάσια ταῦτα κοσμήματα προῦρισται τάχιστα ν' ἀποκαταστῶσι τοῦ συρμού καὶ νὰ ἐκπλήξωσι καὶ τέρψωσι πολυσειδῶς;

ὑποθεθείσθω, ὅτι φέρετε μίαν τοιαύτην ἠλεκτροικὴν καρφίδα ἐπὶ τοῦ λαϊμοδέτου ὑμῶν. Ἡ καρφίς ἡμῶν αὕτη, — ἥτις δύναται νὰ παριστᾷ διάφορα ἀντικείμενα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κομψὰ ἢ παράδοξα, — παρίσθησι κόνικλον μικρὸν ἐκ χρυσοῦ, καθήμενον ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ φέροντα ἐπὶ τῶν προσθίων δύο μικρὰ βάρδια, δι' ὧν δύναται νὰ πλήττη ἐπὶ τυμπάνου μικροσκοπικοῦ ἐπίσης ἐκ χρυσοῦ· ἢ ἡ καρφίς παρίσθησι κεφαλὴν νεκροῦ ἐκ χρυσοῦ μετὰ σμάττου φέρουσαν ὀφθαλμοὺς ἐξ ἀδάμαντος καὶ σιαγὸνα κινουμένην. Ἦδη σύρμα ἀγωγὸν συνδέει ἀφανῶς τὴν καρφίδα ταύτην πρὸς τὴν ἐν τῷ θυλακίῳ ὑμῶν μικρὰν ἠλεκτροικὴν στήλην. Κατὰ τινα στιγμὴν φίλος τις ὑμῶν τυχαίως συναντᾷ ὑμᾶς καθ' ὁδὸν καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον τὸ βλέμμα αὐτοῦ φέρεται ἐπὶ τοῦ κόνικλου ἢ τῆς κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ τοῦ λαϊμοδέτου σας. Παρευθὺς πιέζετε κρυφίως τὸ ἐλατήριον τῆς ἐν τῷ θυλακίῳ ὑμῶν ἠλεκτρικῆς στήλης, ἥτις ἐνεργεῖ, καὶ παραχρῆμα ὁ μικρὸς κόνικλος πλήττει τὸ ἡγῶδες αὐτοῦ τύμπανον ἐν ἀπάσῃ τῇ ζωηρότητι αὐτοῦ, ἢ ἡ κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ περιστρέφει ὀφθαλμοὺς σπινθηροδόλους καὶ συγκρούει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ διὰ τῆς ἀνοιγοκλειομένης σιαγῆνος του. Οὐδὲν τερπνότερον, οὐδὲν κωμικώτερον τούτου.

Ἐπίσης ὑποθεθείσθω, ὅτι κατὰ τινα σκοτεινὴν νύκτα τοῦ χειμῶνος ἐπιστρέφετε εἰς τὸν οἶκον ὑμῶν λιαν ἄργα καὶ ἐπομένως ἔχετε ἀνάγκην φωτός. Πιέζετε ἀπλῶς ἐλατήριον μικρὸν κείμενον ἐπὶ τῆς βάρδου ὑμῶν καὶ παραχρῆμα ἔχετε ζωηρότατον φῶς, ἐκπεμπόμενον ἐκ τῆς κεφαλῆς τῆς βάρδου ὑμῶν.

Πόσας δὲ μυρίας ἄλλας ἐφαρμογὰς παραπλησίας διασκεδαστικὰς ἢ χρησίμους δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸ εἶδος ταῦτο τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τὸν ὅποιον ἀκόπως δυνάμεθα νὰ φέρωμεν ἐντὸς τοῦ θυλακίου ἡμῶν!

Ἐν Παρισίῳ, τῇ 5 Ἰανουαρίου (ἔ.ν.) 1884

Πάντες ἐξεγείρονται κατὰ ἀνθρώπου ὅστις ἀρχίζει νὰ ἀποκτᾷ ὄνομα. Δυσκόλως συγχωροῦσιν αὐτῷ ἐκεῖνοι οὓς νομίζει φίλους του τὴν ἀναφανισμένην ἀξίαν του καὶ τὴν πρώτην φήμην, δι' ὧν γίνεται καὶ αὐτὸς μέτοχος τῆς δόξης, ἧς ἦδη ἐκεῖνοι ἀπολαύουσιν.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνέχεια· εἶδε σελ. 26.

B'

Ἐταιρεῖαι ἡ ἔθνη *Myrmicor.* Αἱ φωλεαί, γέρεσις καὶ ὄργανισμός αὐτῶν. — Διατομὴ τῆς ἐργασίας.

Μετὰ τόσας παρατηρήσεις σπουδαιοτάτων ἀνδρῶν, ἀγνωστον εἶνε εἰσέτι πῶς λαμβάνουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν αἱ μυρμηκία. Τρεῖς ὑποθέσεις ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. — Μετὰ τὴν γαμήλιον πτῆσιν ἡ νέα βασιλίσσα δύναται νὰ λάβῃ τὰς τρεῖς ἀκολούθους διευθύνσεις·

1. Νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν φωλεάν τῆς ἢ εἰς ἄλλην τινὰ παλαιάν.

2. Νὰ συνεταιρισθῇ μετ' ἐργατῶν τινῶν καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν νὰ ἰδρῦσῃ νέαν φωλεάν.

3. Νὰ ἰδρῦσῃ ἡ ἰδία νέαν φωλεάν.

Τὸ ζήτημα μόνον διὰ πειραμάτων ἠδύνατο νὰ λυθῇ.

Ἐκ τῶν πειραμάτων λοιπὸν ἀποδεικνύεται α) ὅτι οἱ ἐργάται φονεύουσιν ἀμέσως βασιλίσσαν τινὰ, καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν εἶδους ἂν εἶναι, εἰσερχομένην εἰς τὴν φωλεάν των· β') ὅτι αἱ βασιλίσσαι τῶν *Myrmica ruginodis* γινώσκουσι μόναι, νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς ἐκκολάψεως τῶν νυμφῶν καὶ ἰδρῦσωσι κοινότητας· καὶ γ') ὅτι κατὰ γενικὸν κανόνα ἐργάται ἐθισθέντες ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἄνευ βασιλίσσης, προσβάλλουσι σφοδρῶς εἰσαγομένην τοιαύτην.

Πάντες παραδέχονται ὅτι μόνον αἱ βασιλίσσαι γεννῶσιν ὠά. Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ἀκριβές. Ὁ Denny καὶ Lespes ἀπέδειξαν ὅτι καὶ οἱ ἐργάται γεννῶσιν ἐπίσης. Κατὰ τὸν Dewitz τοῦτο προέρχεται ἐξ ἰδιαιτέρας τινὸς προνοίας τῆς φύσεως· ἐπειδὴ μέγας ἀριθμὸς μυρμηκῶν θνήσκει τὸ φθινόπωρον, τὰ ὑπὸ μόνης τῆς βασιλίσσης γεννώμενα ὠά, δὲν θὰ ἤρουν νὰ πληρῶσι κατὰ τὸ ἔαρ ἐκ νέου τὴν μυρμηκίαν.

Ἐκ πάντων τῶν ὠῶν τῶν γεννηθέντων ἐν μυρμηκίαις δημοκρατουμέναις ἐξῆλθον ἄρσενες μύρμηκες, οὐδέποτε δὲ οὔτε βασιλίσσά τις οὔτε ἐργάται. Ἐν ταῖς μυρμηκίαις ταῖς ἐχούσαις βασιλίσσαν παράγονται παμπληθεῖς ἐργάται.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς τροφῆς ἀναγκάζει τὰς μελίσσας νὰ παράγωσιν ἐκ τῶν αὐτῶν ὠῶν βασιλίσσας ἢ κοινούς ἐργάτας. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς μύρμηκας· δύναται δηλ. δοθέντος ὠοῦ τινος νὰ παραγάγῃσι κατὰ βούλησιν ἐξ αὐτοῦ βασιλίσσαν ἢ ἐργάτην.

Ἡ διανομὴ τῆς ἐργασίας εἶναι φανερὰ εἰς τοὺς μύρμηκας. Συχνότατα εὐρίσκονται ἐργάται διαφέροντες, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ εἶδομεν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ εἶδη τὰ ὁμοιομόρφους ἔχοντα ἐργάτας φαίνεται διανεμομένη ἡ ἐργασία. Κατ' 8βρίον τοῦ 1875 παρατηρήθη μύρμηξ